

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
ДО МУЗИЧНО-РИТМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня другого (магістерського) рівня вищої освіти

Виконала: студентка 2 курсу 211 М2 групи
Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Освітньої програми Дошкільна освіта

Кошева Анастасія Павлівна

Керівник к.пед.н., доцентка Владимірова А.Л.
Рецензент методист Навчально-методичного
центру культури і мистецтв Херсонської обласної
ради Полєвіков І. О.

Херсон – 2021 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку	8
1.1. Поняття музично-ритмічна діяльність: визначення дефініцій.....	8
1.2. Музично-ритмічна діяльність із дітьми старшого дошкільного віку як складова фахової майстерності майбутніх вихователів	11
1.3. Види музично-ритмічної діяльності в закладах дошкільної освіти	13
РОЗДІЛ 2. Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності в закладах дошкільної освіти	17
2.1. Обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку.....	17
2.2. Критерії, показники та рівні готовності майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності в закладах дошкільної освіти	25
2.3. Завдання та організація формувального експерименту	39
2.4. Аналіз результатів експериментального дослідження	50
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53
ДОДАТКИ	59

Додаток А Кодекс академічної доброчесності здобувача вищої освіти херсонського державного університету.....	59
---	----

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасний освітній процес вимагає пошуку нових напрямів і технологій, які сприятимуть самостійному вдосконаленню власної педагогічної діяльності майбутніх вихователів.

Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), Закон України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років» (Проект) відображають вимоги до рівня професійної підготовки фахівців високого рівня.

Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти щільно пов'язана з педагогікою співробітництва, забезпеченням сприятливих умов для творчої самореалізації вихователя, музичного керівника, вихованців і батьків.

Питання щодо організації музично-ритмічної діяльності передбачає досконале володіння майбутніми вихователями як теоретичними знаннями так і методичною підготовкою та практичною реалізацією своїх знань у галузі музичного виховання, що відображено в нормативній дисципліні педагогічно-професійного циклу в системі вищої освіти «Теорія і методика музичного виховання».

В основі підготовки майбутнього вихователя до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку виступає інтегральна компетентність, яка формує в студента здатність розв'язувати як спеціалізовані завдання так і практичні проблеми, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і

фахових методик дошкільної освіти, які ґрунтовно висвітлені в працях відомих науковців і педагогів-практиків.

Праці відомих зарубіжних дослідників, музикантів і педагогів Е. Жак-Далькроза, З.Кодаї, К.Орфа значно збагатили зміст музично-ритмічного виховання дітей дошкільного віку.

Методологічну основу магістерської роботи склали дослідження провідних науковців і педагогів-практиків із музичної та загальної педагогіки (Л.Артемова, І.Газіна, А.Гогоберидзе, В.Деркунська, К.Крутій, Т.Поніманська, І.Романюк, О.Ростовський, Т.Степанова, С.Якимчук та ін.); музичної, а також дитячої психології (Б.Теплов, С.Науменко, О.Руденко та ін.); фольклористики (А.Богуш, В.Верховинець, Я.Левчук, С.Садовенко та ін.); естетики (А.Владимирова, Н.Гавриш, Н. Губанова, О. Ліннік та ін.).

Сучасні наукові праці Т.Бесшапошникової, Н.Кугуєнко, З.Ланцюженко, Т.Сиротенко, В.Удовіченко, А.Шевчук, С.Шкільник, М. Шуть та ін. переконують у тому, що музично-ритмічна діяльність має непересічне значення у підготовці майбутніх вихователів, що сприятиме як загальному розвитку дошкільника так і творчому.

Проте, проблему підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності із дітьми старшого дошкільного віку не можна вважати достатньо розробленою, оскільки аналіз стану професійної підготовки студентів потребує звернути увагу на недостатній рівень володіння майбутніми вихователями розкриттям методичних освітніх компонент музично-ритмічної роботи.

Актуальність проблеми дослідження, її теоретична та практична значущість зумовили вибір теми магістерського дослідження: **«Підготовка майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська робота входить до плану наукових досліджень

кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету й складає частину наукового напрямку «Теорія і методика музичного виховання», а також до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри «Формування професійної компетентності кадрового педагогічного потенціалу у системі суспільних трансформаційних процесів».

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку.

Гіпотеза дослідження полягала в припущенні, що ефективність підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку значно зросте, якщо освітній процес будуватиметься на систематичній і послідовній теоретичній спрямованості викладання фахових дисциплін та організації методико-практичної діяльності студентів.

Для досягнення мети та перевірки гіпотези магістерського дослідження визначені наступні **завдання:**

1. Обґрунтувати структуру та змістові ознаки підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку.
2. Визначити критерії та виявити рівні сформованості підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку.
3. З'ясувати педагогічні умови та методику підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності в закладах дошкільної освіти.
4. Шляхом дослідно-експериментальної роботи апробувати та перевірити ефективність запропонованих педагогічних умов.

Об'єкт дослідження: процес підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження: педагогічні умови оптимізації методичної підготовки майбутніх вихователів дошкільної освіти в закладах вищої освіти.

Для розв'язання поставлених завдань, перевірки гіпотези використовувався комплекс **методів дослідження:**

Методи теоретичного рівня: аналіз освітньої та інструктивно-методичної документації; вивчення філософської, психологічної, педагогічної та мистецтвознавчої літератури; порівняння; узагальнення; вивчення педагогічного досвіду в галузі вищої педагогічної освіти.

За допомогою цих методів було визначено критерії і показники методичної підготовки майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти; обґрунтовано систему педагогічних умов, що дозволяють оптимізувати методичну підготовку майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності.

Методи емпіричного рівня: бесіди; спостереження; самооцінювання; констатувальний та формувальний педагогічний експерименти; статистичні методи обробки експериментальних даних.

Ці методи дали можливість діагностувати рівні методичної підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку, експериментально перевірити ефективність педагогічних умов, що забезпечити достовірність результатів проведеної дослідно-експериментальної роботи.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше науково обґрунтовано зміст і структуру підготовки майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку, розроблено критерії, показники та рівні методичної і практичної підготовки студентів, визначені педагогічні

умови, що потребують подальшого розвитку та вдосконалення у закладах вищої освіти.

Практичне значення дослідження полягає у розробці методики оптимізації даної підготовки на основі виділених педагогічних умов, а також розробленому комплексі творчих завдань щодо музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку.

Експериментальні результати магістерського дослідження можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти, при організації та проведенні педагогічної практики майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, викладанні курсу методики музичного виховання.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження доповідались на кафедрі педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету, участі у науково-педагогічних конференціях.

Публікації. Матеріали дослідницької роботи було опубліковано у збірці наукових праць Херсонського державного університету «Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти».

Структура та обсяг випускної роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО МУЗИЧНО-РИТМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Поняття музично-ритмічна діяльність: визначення дефініцій

Ритм і діяльність супроводжують людину із першого дня її зародження.

«Ритм має рівномірне чергування впорядкованих елементів (звукових, мовних, зображальних та ін.), циклів, фаз, тих чи інших процесів і явищ. Чергування і співвідношення довгих і коротких долей та акцентів» [40, с. 600].

За визначенням С.Гончаренка, «діяльність – це спосіб буття людини в світі, здатність її вносити в дійсність зміни» [15, с. 98].

Активна ритмічна діяльність, а також практика музикування є основою музичного виховання дітей із першого дня її життя.

Музично-ритмічна діяльність здатна привести до справжнього відчуття ритму, метру та розуміння музичного мистецтва. Саме ритм сприяє як загальному розвитку людини так і відчуттю людської єдності. Ритм розвиває відносний звуковисотний, ритмічний, музичний та інші види слуху, що виступають фундаментом такої здібності, як музикальність.

Метр, за науковими спостереженнями, Г.Смаглій і Л.Маловик мають наступну інтерпретацію: «Метр у європейській музиці отримав два різновиди: дводольний та тридольний. Решта – похідні від них». [48, с. 148].

Ритміка, в свою чергу – це «сукупність усіх конкретних виявів ритму. Наука про ритм та його закономірності. Розділ віршування, що вивчає природу віршового ритму, принципи та методи його аналізу» [40, с. 600].

«В піснях-танцях первісної людини, звуковий склад яких обмежений двома-трьома звуками, ритм часом багатоманітний і складний. Різні види танцювальної музики відрізняються один від одного саме ритмом, це і дає нам змогу легко і не замислюючись розрізнити марш, вальс, польку, український танець, навіть у тих випадках, коли ми і не чули раніше саме цей вальс або марш» [35, с. 76].

У енциклопедичній, музичній та музично-психологічній літературі немає конкретного визначення поняття «музично-ритмічна діяльність». Ми звернулися до всесвітньовідомих робіт таких авторів, як Карл Орф (Німеччина), Золтан Кодаї (Угорщина), Сузуки (Японія).

Особливо вражає сьогоднішня «Далькрроз-ритміка», що виступає синтетичним методом і тілесним «провокатором», який налаштовує наше тіло на виконання художніх завдань і несе в собі музично-методичну, ритмічну й гармонічну особливість.

Основою «Далькрроз-ритміки» є процес слухання музики. Мета цього методу в у тім, щоб рухи людини відповідали якому-небудь одному або декількам елементам музичної мови, а саме ритму, фактурі, мелодії та гармонії щодо музичного твору.

Завдання ставилося таким чином, щоб через рухи свого тіла студенти могли зрозуміти естетичну сторону музичного твору. Через рух власного тіла цей метод відточувався спочатку як засіб розвитку їхніх музичних навичок. Результати занять евритмікою, надали

науковцю розвивати власні методи, наділяючи їх додатковими завданнями. Від того часу з'являється ритмічна гімнастика.

«Заняття ритмічною гімнастикою мають саме широке значення: вони корисні для здоров'я, розвивають силу волі, розкривають тісний зв'язок між духом і тілом, дають правильний напрямок уяві, ставлячи йому певні завдання для виконання» говорив Жак-Далькроз на одній зі своїх лекцій, прочитаних в 1907 році в Женеві [21, с. 71].

Евритмія (з грецької милозвучність, злагодженість, рівномірність та ін.)

Евритмію, мистецтво художнього руху, розробив на початку двадцятого століття Рудольф Штейнер, австрійський філософ, педагог і реформатор. Його ідеї втілювалися у вальдорфській педагогіці, а також у різних країнах Європи.

Розрізняють сценічну, педагогічну, гігієнічну та терапевтичну евритмію.

Евритмія як мистецтво є самостійним сценічним видом мистецтва, яке завдяки своїй унікальності відокремлено як від театрального мистецтва так і хореографічного [20].

Вчений В. Остроменський стверджує, що ритм органічно ввійшов у музичну діяльність і не є невід'ємним компонентом музичного виконавства, яке становить відтворення звучання, адже сприймання засноване на об'єднанні роз'єднаних у часі музично-слухових побудов, які розвиваються в єдиній структурі [41, с. 18].

Разом із тим, як зазначає Б. Теплов, музична діяльність ґрунтується на змістовності поняття музичного ритму «як закономірного розподілу часової послідовності подразників на групи, що об'єднані акцентами». Отже, музичний ритм – це метроритм [50, с. 188], а в основі музичного ритму лежить сприймання виразності музики, адже музичний ритм і є вираженням емоційного змісту [50, с. 193].

На основі аналізу результатів наукових пошуків вчених А.Богуш, В.Верховинця, Н.Кугуєнко, Т.Науменко, В.Удовіченко, Т.Сиротенко, А.Шевчук, М.Шуть та багатьох інших, які розкривають питання у створенні системи ритміки на Україні й розраховані на дітей дошкільного віку, можна констатувати, що музично-ритмічна діяльність – це комплекс людських почуттів, які характеризуються якісним рівнем роботи психічних функцій: слухового та зорового аналізаторів, сенсорною пам'яттю, сприйманням, моторикою, мисленням в процесі переживання і відтворенні художніх образів.

1.2. Музично-ритмічна діяльність із дітьми старшого дошкільного віку як складова фахової майстерності майбутніх вихователів

Музично-ритмічна діяльність – це засіб емоційної передачі музичного, танцювального, театрального, циркового мистецтва, кіномистецтва та інших, коли людина засобами жесту, рухами тіла, пантомімою, мімікою може передати той чи інший образ.

Вихователю сучасного закладу дошкільної освіти потрібно чітко розумітися на визначенні пластичного виконання дітьми запропонованої музично-ритмічної діяльності.

Музично-ритмічна діяльність допомагає дітям відчувати ритм, метр, фразу мелодії, або мовлення, відчувати її пульсацію, а також показати характерні особливості мелодизму, завдяки чому буде проявлятися творчий пошук як вихователя так і вихованців.

Отже, природне ритмічне почуття – є одним із важливих компонентів музичного сприйняття, що пов'язане із життям. Музично-ритмічна діяльність для дітей дошкільного віку є більш сприятливою і цікавою, ніж вправи для співу, тому що, нажаль, із кожним роком все більше дітей, не відчують звуковисотність, а деякі часто хворіють або мають недорозвиненість координації ритмічного слуху.

Такі діти пасивні, але музично-ритмічна діяльність для них є обов'язковою для того, щоб брати активну участь у святах і розвагах, а також у спілкуванні із однолітками та в сім'ї.

«У процесі музично-рухливих ігор вихованець вчиться синтезувати слово, рух та музику, удосконалює фізичні навички, розвиває почуття ритму, слух, музичну пам'ять, вокально-голосові здібності» [49, с. 3]

Відчуття метричної пульсації у музиці – це вміння повторювати ритм, відчувати долі (сильні й слабкі), навички елементарної ритмічної імпровізації (ритмізація вірша, музики, гри на музичних і шумових дитячих інструментах танцювальних рухів тощо).

Треба зазначити, що музично-ритмічна діяльність із дітьми старшого дошкільного віку є одним із важливих завдань, до яких необхідно готувати студентів, як складової фахової майстерності майбутніх вихователів.

Сучасні науково-педагогічні роздуми вчених визначають готовність до творчої самореалізації особистості в умовах музично-ритмічної діяльності як одну із складових суспільної свідомості, що відображає її активність, спрямовану на мистецьке вдосконалення особистості.

Ритм є важливим засобом музичної і танцювальної виразності. Його сутність і сприйняття розглядається в музичній теорії, музичній психології й педагогіці як сукупність його компонентів – темпу, метра, ритмічного рисунку й обумовлює емоційно-образним змістом музичного твору в тісному взаємозв'язку з мелодією, гармонією, тембром. Почуття музичного ритму розуміється в психології як «здатність активно переживати (відбивати в русі) і внаслідок цього тонко відчувати емоційну виразність музичного руху» [37].

Необхідним елементом підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності із дітьми старшого дошкільного віку, як складової фахової майстерності, виступає наявність теоретичної складової, яка повинна бути підґрунтям адекватного аналізу, прогнозуванню творчих проявів особистості, моделюванню, засвоєнню і використанню ефективних методик для вирішення їхніх художніх потреб.

Вивчаючи аспект зазначеної проблеми ми прийшли до висновку, що невідпрацьованою залишається цілісність системи забезпечення освітнього процесу педагогічно-виконавських практичних заняттях і це негативно може позначитися на якості професійної підготовки студентів.

Специфіка підготовки готовності майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку передбачає вивчення не тільки педагогічних, естетичних і психологічних а й музикознавчих аспектів зазначеної проблеми.

Принципом реалізації зазначеного питання виступає безперервність освіти, за допомогою якої у студентів формуються як потреби так і здатність до самонавчання, що передбачає підвищення фахової майстерності майбутніх вихователів.

За спостереженнями О.Теплової: «В категорії самореалізації стикаються два русла – діяльність зовнішня і внутрішня; самореалізація особистості є момент взаємодії цих процесів, момент їхньої єдності. Отже, в житті людини настає момент, коли від режиму споживання, засвоєння, наприклад, тих чи інших культурних цінностей вона проходить до оволодіння ними заради творення» [51].

Таким чином, програма нашої магістерської роботи передбачає пошук невикористаних резервів для підвищення ефективності освітнього процесу у вищих навчальних закладах. Таким резервом є створення відповідних умов для творчої самореалізації майбутнього вихователя в процесі музично-ритмічної діяльності із дітьми старшого

дошкільного віку, яка повинна стати успішним шляхом професійної діяльності студентів.

1.3. Види музично-ритмічної діяльності в закладах дошкільної освіти

Готовність майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти до професійної діяльності – це психологічний процес на всіх етапах самостійної роботи, а саме, планування занять, музично-творчої діяльності, контролю та аналізу власних дій. Підготовка до фахової майстерності являє процес формування готовності до виконання певних трудових процесів.

Практика, спостереження, знання наукових досліджень та науково-методичної літератури надають змогу майбутньому вихователю діагностувати рівні розвитку дітей у музично-ритмічній діяльності на різних заняттях.

Мета та завдання, за допомогою яких буде передбачений результат педагогічного впливу, а це конспекти, обладнання, правильно обрані види, форми та методи педагогічної роботи допоможуть студентам на практиці правильно організувати роботу з дітьми старшого дошкільного віку.

Важливим, в нашому дослідженні розглянути зміст загальної готовності майбутнього вихователя до роботи з дітьми дошкільного віку, а також знань щодо видів музично-ритмічної діяльності та готовності до здійснення виховання дітей і на цій основі.

Готовність до роботи з дітьми старшого дошкільного віку за визначенням науковців визначають такі компоненти, що охоплюють інформаційні, соціальні, психологічні, організаційні, методичні, комунікативні навички та вміння, а саме застосовувати засвоєні знання творчо.

Програмний матеріал забезпечує участь усіх вихованців у музично-ритмічній роботі, заходах, святах, розвагах, музичних заняттях, які «доповнюють знання дітей, зближують батьківський та педагогічний колектив, допомагають розв'язати багато виховних проблем» [56, с. 3]

Використання різних методів, прийомів, засобів й освітніх форм навчання надають змогу використовувати сучасне навчальне обладнання і сучасні технічні освітні засоби виховання.

Виявлення і врахування індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку допоможе сформувати в дошкільників поняття про навколишній світ, національні традиції та культуру різних народностей та ін.

Майбутні вихователі зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта» в процесі педагогічної підготовки мають добре орієнтуватися у різних видах музично-ритмічної діяльності, що забезпечить організацію колективу, створення у дітей робочого та бадьорого настрою.

Такими видами виступають:

- рухові дії;
- жести;
- міміка;
- пантоміміка;
- ритмічні ігри;
- елементарне музикування із шумовими інструментами;
- елементарне музикування із музичними інструментами;
- елементарне музикування із записами музики різних жанрів;
- музикування озвученими жестами;
- ритмічні ігри зі звуками і словами;
- мовленнєве музикування;
- гра на ложках;
- ритмічні та динамічні оплески;
- притупування;

- щиглі пальцями;

клацання язиком та ін.

Аналізуючи педагогічну практику, ми з'ясували пряму залежність між простотою інструменту і віком дітей, чим бідніший музичний досвід дитини, тим більше майбутньому вихователю потрібно працювати із цим непростим питанням, який вимагає багато зусиль і часу.

За допомогою шумових та музичних інструментів в музичному спілкуванні відбувається розвиток метроритмічного почуття, поступовий розвиток тембрового, а пізніш й інтонаційного слуху.

Різні види музично-ритмічної сприяють розвитку образно-асоціативного мислення дошкільників (дощик, сонечко, листячко, дерево, зайчик, ведмідь та ін.). Звучання побутових предметів теж приваблюють дітей (великий годинник, маленький годинник та ін.).

Цікавим є ознайомлення старших дошкільників із звуковими властивостями різних матеріалів і предметів (скло, метал, дерево та ін.).

Таким чином, різні види музично-ритмічної діяльності в закладах дошкільної освіти сприяють набуттю досвіду звукових сприймань, набувають навички музично-ритмічної композиції.

За таким узагальненим переліком видів музично-ритмічної діяльності важко визначити вимоги до підготовки майбутніх вихователів, а також особистісного зростання майбутнього фахівця дошкільної освіти під час навчання у ВЗО.

РОЗДІЛ 2

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО МУЗИЧНО-РИТМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

2.1. Обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку

Педагогічні умови виступають організацією освітнього процесу, що обумовлюють результати навчання, виховання і розвитку особистості. Процес підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності в закладах дошкільної освіти формує та розвиває загальні музичні здібності студентів, а саме їхній емоційний стан, музичний слух, почуття ритму.

Ритміка, як один із видів музичної діяльності є основою передачі змісту музики, а також її характеру, образів, що передаються в рухах.

Фізичні вправи, танці й танки, ритмічні імпровізації, використовуються як засіб більш зрозумілого для сприймання й розуміння музичного мистецтва. Основа – це ритм і музика.

Завданням для майбутнього вихователя, що стосується музично-ритмічної діяльності виступають:

- власне ставлення до музично-естетичного виховання старших дошкільників;
- виховання музичного смаку;
- сприяння формуванню і вихованню музично-культурної особистості;
- удосконалення художньо-творчих здібностей учнів;
- розвиток пластики рухів, ініціатива та, самостійність рішень при складанні танцювальних композицій, варіантів музичних ігор та вправ, інсценуванні пісень.

Що стосується музичної діяльності в дітей старшого дошкільного віку та розвитку їхніх музично-ритмічних навичок, то вони значно зростуть, тому що у старших дошкільників вже є досвід слухання музики, вони можуть розпізнавати знайомі мелодії й визначати характер музики, засоби музичної виразності. В дітей проявляється навички виразного ритмічного руху, слухової уваги, більш яскравими відбиваються індивідуальні здібності дітей (рух, спритність, швидкість, координація).

Закон України «Про дошкільну освіту» доводить, що «принципами дошкільної освіти є: доступність для кожного громадянина освітніх послуг, що надаються системою дошкільної освіти; рівність умов для реалізації задатків, нахилів, здібностей, обдаровань, різнобічного розвитку кожної дитини» [22].

Виходячи із цих положень ми виділили наступні принципи:

- принцип особистісної спрямованості педагога, що створює оптимальні умови для музично-ритмічної діяльності;
- принцип ретельного відбору музичного репертуару;
- принцип інтеграції, що визначається у різних напрямках музично-ритмічної діяльності;

- принцип розвивального потенціалу: від простого до складного;
- принцип природовідповідальності (врахування вікових можливостей);
- принцип використання мистецько-педагогічного потенціалу для розвитку особистості та ін.

Н.Ветлугіна зазначає, що музично-ритмічна діяльність будується за певним педагогічним принципам, а саме: систематичність, поступовість, послідовність. Система вправ, вибудована за принципом від простого до складного з урахуванням всіх необхідних музично-ритмічних навичок [7].

Головними завданнями щодо підготовки майбутніх вихователів ми виділили наступні:

- вчити старших дошкільників сприймати музичні образи й передавати їх у рухах, що відповідають характеру музики, засобам музично-ритмічної виразності;
- вчити впізнавати основні жанри (пісня, танець, марш);
- формувати гарну постановку тіла;
- вчити виразно і гарно передавати в рухах (танець, вправи, хороводи та ін.);
- виховувати основи музичної культури;
- розвивати музичні здібності;
- розвивати творчі здібності;
- розвивати вміння оцінювання власної музично-ритмічної діяльності, а також однокласників.

Витоками рухів в музично-ритмічній діяльності є фізичні вправи, гімнастика, сюжетні образи, танці, хороводи та ін.

Майбутній вихователь повинен орієнтуватися у проведенні основних рухів, а саме:

- фізичні вправи (ходьба, біг, підскоки та ін.);
- загальнорозвивальні (з предметами або без них);
- стройові вправи (рух, перешикування та ін.).

Основу сучасних дитячих композицій складають елементи народних і сучасних танців, класичних і бальних танців, хороводів тощо.

Сюжетно-образні рухи допомагають імітувати поведки птахів, тварин та інших характерних для поставленого завдання дій (транспорт, професія, природа та ін.).

Музично-ритмічні вправи поділяються на самостійні та підготовчі.

По-перше, це колективно-порядкові вправи (марширування, фігурне марширування, шикування з колони в шеренгу, із шеренги в ланцюжок тощо.)

По-друге, це ігроритміка (вправи «Тарілочки», «Вовчики», «Жабенята» та ін., плескання в долоні, по колінах, чергування оплесків та ін.)

По-третє, це танцювальні кроки та їхні елементи (крок із носка, приставний крок, пружинка, притупування та багато інших).

Цікавими виступають вправи на підлозі, а якщо допомагає хореограф, то вивчаються позиції рук та ніг.

Пісня і танець, за визначенням В.Верховинця, - це брат і сестра. Як у пісні виливаються жарти, радощі, й страждання народні, так і в танці та іграх народ проявляє свої почуття [6, с. 121].

Ми погоджуємось із думкою М. Козлова, про необхідність розвитку музичних здібностей, музикальності, осмисленні явищ музичної дійсності як професійно необхідних якостей майбутнього вихователя [26].

Самостійних музично-ритмічних вправ небагато, тому що цей тип має більш закінчену форму. В цих вправах ще немає того поєднання різних настроїв та образів, які характерні для ігор, хороводів і танців. Танці і хороводи поділяються на дві групи: вільні та зафіксовані.

До вільних танців відносяться всі ті танці та хороводи, які створюють самі діти. У своїх композиціях вони використовують вже відомі їм елементи музично-ритмічної діяльності. Спочатку вихователь

активно допомагає, пропонує дітям ритмічні рухи, які краще підібрати під ту чи іншу музику відповідно до форми та характеру. Поступово старші дошкільники вже самостійно створюють власну композицію.

Зафіксована музично-ритмічна діяльність має авторську композицію рухів і вихователь точно за записом відображає всі рухи. Це танці різних жанрів: з елементами народного, бального, класичного танців, або хороводних побудов.

Особливе місце в цій групі займають характерні танці та ритмічні елементи в ньому відповідають рухам різних персонажів у властивій їм манері (сніжинки, горобчики, клоуни, ведмедики та ін.).

Ми цілком поділяємо думку г. падалки про те, що застосування різних методів та прийомів, таких як порівняння, «тлумачення художніх образів, активізація власного оцінного ставлення дітей, сприяють реалізації виховного потенціалу мистецтва» [42, с. 3 – 4].

Музичні ігри, як різновид музично-ритмічної діяльності в закладах дошкільної освіти є важливим методом музичного розвитку. Музика підсилює емоційну сторону гри, знайомить дитину із казковими персонажами, знайомить їх із народними звичаями й традиціями – все це поглиблює сприймання і розуміння музичного твору, що допомагає сформувати музично-ритмічні і рухові навички в дітей старшого дошкільного віку.

Музичні ігри, в свою чергу, поділяються на сюжетні та несюжетні, ігри під спів, хороводи та інсценування.

У сюжетних іграх потрібно виразно передати музичні образи, а в несюжетних – виконати завдання, що пов'язане із загальним настроєм музики та її виразними засобами (темп, тембр, динаміка, ритм, метроритм, фраза, форма твору).

В іграх із співом композиція рухів залежить від характеру, образів, музики й тексту. Прикладом може бути робота В.Верховинця «Весняночка», в якій використовуються елементи українських народних

танців, різноманітних хороводних побудов (парами, шеренгами, колами зі зміною напрямку, кружляння, виставляння ноги на п'яту та ін.) Для відчуття багаторазового повторення ритмічного рисунку старшим дошкільникам вихователь пропонує різні види музично-ритмічної діяльності.

Як пише О. Кононко, «Мудрим є педагог, який пристосовується до природи дошкільника, а не намагається пристосувати природу різних дітей до своєї власної, який не вважає себе «хозяїном» дитини, а вчиться у неї, у життя, у природи, не вимагає, не наполягає, не залякує, а запрошує вихованця до дії, зацікавлює нею, розуміє, що рухливість є важливою умовою повноцінного розвитку дитини...» [28, с. 122].

Музична діяльність з формування музично-ритмічних навичок у дітей старшої групи в закладі дошкільної освіти включає в себе музично - ритмічні вправи, музичні ігри, хороводи, танці, музично-ігрову й танцювальну творчість.

Вправи призначені для розвитку гімнастичних, танцювальних рухів, на цих елементах побудовані ігри, танці та хороводи.

Ми підтримуємо думку А. Бурової про те, що ігрова діяльність «так і не посіла належного місця в житті дітей, що пояснюється недооцінкою педагогами її ролі в різнобічному розвитку дошкільнят. У багатьох садках не створено належного ігрового середовища, недостатньо уваги приділяється формуванню в дітей уявлень про навколишній світ, їхнім самодіяльним іграм... що знижує пізнавальну мотивацію...» [4].

Музичні ігри виступають провідною формою організації ритмічних рухів. В ході ігор дошкільники перевтілюються у різні образи, а музика надає їм особливий емоційний настрій.

Хороводи найчастіше проходять під народну музику й пісні. Старші дошкільники із задоволенням інсценують їх відповідно до

розвитку сюжету, виконуючи різні ролі, які можуть бути як запропонованими так і вибраними.

Танці в основному побудовані на зафіксованих рухах в певній послідовності і складаються із знайомих музично-ритмічних вправ.

Музично-ігрова творчість, основою якої є музично-ритмічна діяльність, передбачає виконання дітьми етюдів, ігор, танцювальних сценок і невеликих вистав у співтворчості з вихователем.

Таким чином відбувається активне формування як спеціальних компонентів здібностей до цього виду діяльності, так і загальних компонентів у структурі художньо-творчих здібностей, таких як:

- емоційна чуйність;
- інтелектуальна ініціатива;
- наполегливість і витримка в досягненні поставленої мети;
- творча активність;
- здатність до пошуку новітніх способів передачі задуму та ін.

Сучасні наукові дослідження свідчать про те, що розвиток музичних здібностей і формування основ музичної культури необхідно починати з народження. Відсутність повноцінних музичних вражень у дитинстві неможливо поповнити в більш старшому віці.

Для розвитку музичних здібностей необхідно надати дитині можливість спробувати себе в різних видах музичної діяльності, одним із напрямків яких виступає музично-ритмічна діяльність.

М. Картушина зазначила, що музично-ритмічна діяльність це один із способів проживання образів, коли будь-який жест або рух стають формою емоційного вираження змісту. На заняттях ритмікою діти знайомляться з найпростішими музичними поняттями: темп, музичний твір, ритм, динаміка, музичні нюанси, регістр та ін. [25].

Впершу чергу в процесі розучування музично-ритмічних рухів старших дошкільників учать цілісному сприйняттю музичних творів.

Цілісне сприймання музичних творів набуває особливого змісту, якщо дитина здатна утримувати в своїй свідомості окремі компоненти твору: характер розвитку музичних образів, темпові й динамічні зміни, спроможність використовувати засоби їх вираження в русі.

В музичній діяльності з формування музично-ритмічних навичок, слід вибирати зрозумілий музичний репертуар, який допоможе дошкільникам відчувати багатство музичної мови й передати його в рухах.

Таким чином, використання педагогічних принципів, врахування особливостей розвитку дітей старшої групи, правильний підбір музичного репертуару все це в сукупності забезпечить успішну музичну діяльність з формування музично-ритмічних навичок.

Для практичної роботи в закладах дошкільної освіти майбутньому вихователю потрібно організовувати процес музичного виховання дітей в діалозі з музичним керівником, але саме вихователь проводить з дітьми більшу частину дня, і саме він може проводити свої заняття із цікавим та зрозумілим для дошкільників світом музичного та хореографічного мистецтва. Задля цього майбутньому вихователю необхідно оволодівати базовими та спеціальними музично-педагогічними компетенціями.

На думку Л. Атнахової, «професійна компетентність педагога системи дошкільної освіти передбачає наступні характеристики її компонентів:

- когнітивний компонент, що включає професійні знання в сфері психолого-педагогічних та методичних наук;
- діяльнісний компонент – професійні вміння та досвід;
- професійно-особистісний компонент – особистісні якості та професійно- ціннісні орієнтації педагога» [2, с. 19].

Зазначимо, що педагогічні умови в сукупності об'єктивних можливостей змісту навчання, методів й організаційних форм забезпечують успішне розв'язання поставлених завдань.

Таким чином, підготовка майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності передбачає визначення педагогічних умов. Серед виділених нами педагогічних умов заслуговують на увагу:

- актуалізація уваги на питання підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності, що стосується *програмно-змістового* наповнення освітнього процесу;
- спрямування майбутніх вихователів на *пріоритетні музично-дидактичні та практичні завдання* щодо музично-ритмічної діяльності в освітньому процесі;
- залучення до вказаного процесу певних *видів* музично-ритмічної діяльності, що передбачить естетико-виховний вплив на естетичну свідомість та діяльність дітей старшого дошкільного віку;
- застосування *новітніх засобів, форм і методів*, що дозволять успішно вирішувати вказану проблему нашого дослідження;
- важливо віднести умову, яка пов'язана із *інформаційним забезпеченням* процесу музично-ритмічної та самостійної діяльності майбутніх вихователів, що сформує естетичне ставлення до різних видів мистецтв.

2.2. Критерії, показники та рівні готовності майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності в закладах дошкільної освіти

Для досягнення мети нашого дослідження ми провели констатувальний експеримент, метою якого було визначення рівнів готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого шкільного віку.

Констатувальний експеримент складався із двох етапів:

- 1) Виявлення рівня інтересу до різних видів музично-ритмічної діяльності.

2) Визначення рівня готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здатності реалізувати набуті знання щодо музично-ритмічної діяльності.

Вивчення наукових джерел та визначення змісту, видів, мети, принципів, функцій і завдань, значення педагогічної практики майбутніх вихователів дає змогу охарактеризувати її як особливий вид навчальної діяльності. Педагогічна практика, в першу чергу, спрямована на формування у студента інтересу до обраної професії, знань, умінь та навичок роботи щодо різних видів музичної діяльності. [16, с. 58].

На першому етапі констатувального експерименту вирішувались наступні завдання:

- визначити, чи усвідомлюють майбутні вихователі необхідність підготовки до музично-ритмічної діяльності;
- виявити, чи готові майбутні вихователі закладів дошкільної освіти до педагогічної роботи в процесі музично-ритмічної діяльності.

На другому етапі констатувального експерименту ми провели діагностику рівнів готовності майбутніх вихователів щодо реалізації умов підготовки студентів до педагогічної діяльності.

На цьому етапі ставилося завдання – визначити критерії, показники та рівні готовності майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку в закладах дошкільної освіти.

З метою вирішення наведених вище завдань нами було підготовлено та проведено анкетування студентів напряму підготовки 012 «Дошкільна освіта».

Зробивши аналіз результатів анкетування студентів і вихователів, нами було виявлено декілька груп, щодо думок із приводу необхідності підготовки вихователів до музично-ритмічної

діяльності з дітьми старшого дошкільного віку в закладах дошкільної освіти.

Студенти першої групи (10 %) зазначили, що вони усвідомлюють необхідність спеціальної підготовки вихователів; виявляють зацікавленість до музично-ритмічної діяльності і визнають, що теоретична та методична база знань у них слабка.

Друга група (45 %) вважала, що традиційної професійної підготовки вихователя дошкільного закладу достатньо для проведення музично-ритмічної діяльності, тому що головна роль на музичних заняттях належить музичному керівнику.

Третя група (45 %) не мала категоричних суджень. Вона зайняла нейтральну позицію щодо обов'язкової підготовки майбутнього вихователя до музично-ритмічної діяльності.

Результати першого етапу констатувального експерименту налаштували нас на прийняття серйозних висновків щодо стану підготовки вихователів на сучасному етапі:

- більша частина вихователів і музичних керівників усвідомлюють необхідність підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності;
- з'являється основне питання яке потребує вирішення: нашим майбутнім вихователям бракує спеціальних, в нашому випадку – це теоретичних та

методичних знань з теорії та методики музичного виховання.

Завданням констатувального експерименту було визначення рівня готовності майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку в закладах дошкільної освіти. Визначення рівнів ми проводили за розробленими нами *критеріями та показниками* означеної теми.

Теоретичний аналіз проблеми магістерської роботи, а також результати першого етапу констатувального експерименту доводять наявність серйозних складових щодо підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності із дошкільниками.

У відповідності до них нами виділено наступні три критерії.

Перший критерій, за нашим визначенням відповідає теоретичній підготовці майбутніх вихователів, другий критерій поєднує теоретичну й практичну підготовку студентів, третій критерій – це готовність до самостійної практичної музично-ритмічної діяльності в закладах дошкільної освіти:

I критерій – теоретична підготовка в процесі навчання у ВЗО;

II критерій - комунікативні уміння, що формуються на лекціях і практичних заняттях;

III критерій - імпровізаційні уміння, що проявляються на педагогічній практиці в ЗДО.

До показників критерію теоретичної підготовки належать:

а) згальнопедагогічні знання: загальна та дошкільна педагогіка, загальна та дитяча психологія, а також «Теорія і методика музичного виховання», «Ритміка і хореографія» та ін.;

б) готовність майбутнього вихователя до визначення змісту, видів, форм і методів музично-ритмічної діяльності в закладах дошкільної освіти, уміння оцінювати свою роботу, а також роботу колег і вихованців.

Показниками критерію комунікативних умінь виступають:

а) розуміння психоемоційного стану іншої людини (дитини, колеги, батьків та ін.)

б) уміння спілкуватися й активізувати учасників освітнього процесу.

Показниками критерію імпровізаційних вмінь виступають:

а) творче опанування запропонованих завдань;

б) вміння імпровізувати та швидко реагувати на різні зовнішні впливи, що позитивно впливатимуть на психоемоційний стан дитини в процесі музично-ритмічної діяльності.

Таблиця 2.1

Критерії готовності майбутніх вихователів до музично-ритмічної

Критерії	Показники
Теоретична підготовка в процесі навчання у ВЗО	<ul style="list-style-type: none"> - загальнопедагогічні знання: загальна та дошкільна педагогіка, загальна та дитяча психологія, а також «Теорія і методика музичного виховання», «Ритміка і хореографія» та ін.; - готовність майбутнього вихователя до визначення змісту, видів, форм і методів музично-ритмічної діяльності в закладах дошкільної освіти, уміння оцінювати свою роботу, а також роботу колег і вихованців.
Комунікативні уміння, що формуються на лекціях і практичних заняттях	<ul style="list-style-type: none"> - розуміння психоемоційного стану іншої людини (дитини, колеги, батьків та ін.) - уміння спілкуватися й активізувати учасників освітнього процесу.
Імпровізаційні уміння, що проявляються на педагогічній практиці	<ul style="list-style-type: none"> - творче опанування запропонованих завдань; - вміння імпровізувати та швидко реагувати на різні зовнішні впливи, що позитивно впливатимуть на психоемоційний стан дитини в процесі музично-ритмічної діяльності.

діяльності з дітьми старшого дошкільного віку

У процесі підготовки майбутнього вихователя до роботи з дітьми старшого дошкільного віку засобами музично-ритмічної діяльності, необхідно ретельно розглянути та надати важливу характеристику фаховій майстерності студента, уточнюючи показники критерію та визначивши його рівні.

Критеріальні ознаки ми поділили на високий, середній і низький рівні.

Високий рівень:

- знання елементарних основ теорії музики;
- вміння точно й змістовно висловлюватися й професійно показувати музично-художній образи;
- прагнення творчо сприймати світ музичних, театралізованих, хореографічних образів засобами музично-ритмічної діяльності;
- вміння аналізувати, порівнювати музичні, ритмічні та хореографічні образи, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між засобами музичної та хореографічної виразності;
- вміння оцінювати сам процес творчості, уявляти, фантазувати, ототожнювати себе з музичним твором.

Достатній рівень:

- уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між творами і засобами музично-ритмічної виразності;
- прагнення і готовність сприймати світ музичних образів і свій емоційний світ;

- знання методик і педагогічних освітніх технологій навчання та виховання дітей дошкільного віку;
- здійснення аналізу та самоаналізу педагогічної діяльності;
- вміння планувати і здійснювати педагогічні завдання.

Середній рівень

- поверхові знання про педагогічні підходи у теорії та практиці щодо музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку;
- знання традиційних форм, методів навчання та виховання дітей старшого дошкільного віку;
- часткові вміння до оцінювати результатів педагогічного процесу; вміння планувати першорядні педагогічні завдання;
- при сприйманні емоційного змісту музичного, художнього або ігрового образу мова зорієнтована на стандарт;
- аналіз музичного образу відбувається за зразком, відсутнє бажання працювати самостійно.

Низький рівень:

- відсутній інтерес до сприймання і розуміння музично-ритмічної діяльності;
- аналіз змісту музичного, художнього, театрального та хореографічного образу і засобів виразності характеризуються нестійкістю;
- мовні комунікації мають особовий характер і слабку емоційну забарвленість;
- відсутність знань з теорії та методики музичного виховання, а також спеціальних професійних педагогічних умінь.

Отже, виділення рівнів готовності майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку до вказаної діяльності сприяє здійсненню диференційованого підходу до підготовки студентів, а також загальної оцінки її ефективності.

Проведена робота надала нам можливість зробити якісно-кількісну характеристику стану зазначених критеріїв і показників щодо готовності майбутніх вихователів розкритися у педагогічному процесі.

Ефективно себе зарекомендувала група наступних методів:

Словесні методи дозволяють за короткий час сприймати і передавати велику по об'єму інформацію.

Метод створення художнього контексту направлений на розвиток загальної культури людини.

Метод створення ситуації спілкування та навчання студентів у мімічно-руховій взаємодії.

Метод створення творчих композицій, що поєднує різні форми спілкування людини із ритмікою і музикою при виконанні твору. Основою методу виступає синкретична природа мистецтва:

- вокалізація;
- відбиття музики в образотворчому мистецтві;
- втілення музики в пластиці рухів (музично-ритмічна діяльність, танці, хороводи, ігри та ін.);
- музикування, імпровізація, театралізація та ін.

Метод міркування націлений на формування творчого мислення. Він актуалізує проблеми індивідуального сприймання людиною духовних цінностей, втілених у різних видах мистецтв.

Метод непрямого керівництва педагога та організації самостійної діяльності створює ситуацію виклику.

Практичні методи – навчальні та ігрові вправи.

Метод моделювання інтонаційно – звукового процесу та художньо-творчого процесу можна розглядати як групу практичних методів, які мають діалектичну єдність з методом слухової наочності.

Наочно-слуховий метод або метод слухової наочності є пріоритетним видом наочності на музичних заняттях.

Ефективними показниками критеріїв теоретичних, комунікативних та імпровізаційних умінь у підготовці студентів виступили: тестування, бесіди, підготовка презентацій, аналіз і демонстрація уривків занять, написання конспектів занять, спостереження за студентами у процесі педагогічної практики.

Наведемо приклад одних із тестів, щодо підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності із дітьми старшого дошкільного віку:

1. Методичні пошуки швейцарського педагога і композитора Е. Жак- Далькроза увінчалися створенням музично-педагогічної системи, особливістю якої стала:

- а) евритміка;
- б) евфонія;
- в) екмеліка;
- г) музична терапія.

2. Результатом півстолітніх зусиль К. Орфа і його соратниці Г. Кеетман стала концепція:

- а) відродження і виховання природної музикальності особистості;
- б) відродження і виховання особистості за допомогою засобів масової інформації;
- в) відродження і виховання особистості засобами герменевтики;
- г) відродження і виховання особистості засобами музичного плагіату.

3. Золтан Кодай:

- а) диск-жокей;
- б) фольклорист;
- в) диригент;
- г) балетмейстер?

4. Кому належать слова: Навчання музики – це засіб. Виховання музикою – це мета:

- а) Д. Кабалевському;
- б) М. Лисенку;
- в) К. Стеценку;
- г) М. Леонтовичу?

5. Успіх музичного виховання і навчання залежить від:

- а) здібностей дітей;
- б) урахування вікових особливостей дітей;
- в) спостереження за поведінкою дітей;
- г) професіоналізму вихователя?

6. Старовинний шотландський народний танець, який виконують у супроводі волинки. В XIX ст. був популярним бальним танцем:

- а) волинка;
- б) екосез;
- в) сарабанда;
- г) полонез?

7. Старовинний французький танець, який виконували плавно і граціозно. Розмір 3/4:

- а) вальс;
- б) менует;
- в) сарабанда;
- г) мазурка?

8. Пастораль - це:

- а) козацька пісня ;
- б) пастуша пісня;
- в) церковна пісня
- г) весільна пісня?

9. «Метелиця» - це:

- а) українська народна пісня ;
- б) українська народна пісня - танець;
- в) український народний танець;
- г) українська народна пісня-обряд?

10. Як звали добру казкову фею з балету П. Чайковського:

- а) Драже ;
- б) Монпансьє;
- в) Ірис;
- г) Мармелад?

11. П'єса В. Сокальського має назву:

- а) «Пісня жайворонка»;
- б) «Соловейко»;
- в) «Пташка»;
- г) «Зозуля»?
- г) Майя Плісецька?

12. Який марш призначений для казкових героїв:

- а) «Марш олов'яних солдатиків»;
- б) «Футбольний марш»;
- в) «Запорізький марш»;
- г) «Марш дерев'яних солдатиків»?

13. « Бо приємно танцювати...:

- а) ...в черевичках нових»;
- б) ...у сорочках нових»;
- в) ...в кептариках нових»;
- г) ...в чорнобривцях нових?

14. «Танець з кубками» звучить у балеті П. Чайковського:

- а) «Лускунчик»;
- б) «Лебедине озеро»;
- в) «Спляча красуня»;
- г) «Попелюшка»?

15. Українська народна пісня «Ой лопнув обруч» звучить:

- а) у фіналі «Четвертої симфонії» П. Чайковського;
- б) у фіналі «Концерту №1 для фортепіано з оркестром»

П. Чайковського;

- в) у фіналі «Концерту №2 для фортепіано з оркестром»
- І. Берковича;

г) У фіналі «П'ятої симфонії Л. Бетховена?»

Також були проведені тести відкритої форми, після чого обов'язковим є розкриття правильних відповідей.

Узагальнення отриманих результатів констатувального експерименту доводить про необхідність упровадження у професійну підготовку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти методів, видів та форм роботи, орієнтованих на підвищення знань, навичок й умінь студентів.

У констатувальному експерименті брали участь 10 студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта» педагогічного факультету Херсонського державного університету: експериментальна група (ЕГ) – 5 осіб; контрольна група (КГ) – 5 осіб.

Отже, у ході експериментальної роботи щодо виявлення готовності випускників напряму підготовки 12 «Дошкільна освіта» ми зробили висновок про те, що існує проблема удосконалення підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку :

Таблиця 2.2

Рівні готовності майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку

Рівні готовності	Сума балів	Кількість студентів	
		Експериментальна група	Контрольна група

Високий	80-60	—	—
Достатній	70-50	1	2
Середній	40-30	3	2
Низький	Нижче 29	1	1

Як засвідчує таблиця, нажаль, високого рівня сформованості означеної готовності майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку поки жоден студент не досяг. Невеликий процент (1% - в експериментальній і 2% - в контрольній групі) досягли достатнього рівня готовності до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку. Більшість студентів (3% - в експериментальній і 2% в контрольній групі) засвідчили середній рівень. 1% - в експериментальній, і 1% - в контрольній групі мають низький рівень готовності до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку.

Таким чином, одержавши початкові посилки в ході констатувального експерименту ми розпочали експериментальну частину дослідження.

2.3. Завдання та організація формувального експерименту

Метою формувального експерименту було: теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку. Відповідно до мети нами були визначені завдання формувального експерименту:

1. З'ясувати специфіку освітнього процесу, що забезпечить підготовку майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку.

2. Проаналізувати робочі програми дисциплін педагогічного факультету з теорії та методики музичного виховання. Розробити низьку тестів, музичних занять, спрямованих на розвиток знань, умінь та навичок студентів.

3. Забезпечити умови підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку за їхніми індивідуальними особливостями.

4. Відстежити динаміку умов підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку.

Реалізація цих завдань здійснювалась за таких умов:

- забезпечення єдності творчої діяльності та практичного досвіду студентів у процесі педагогічної практики;
- створення сприятливої атмосфери у студентському колективі;
- теоретична та практична підготовка майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку до роботи за експериментальною програмою.

Завдання формувального етапу експерименту ми сформулювали таким чином:

- розвивати ритмічний слух майбутніх вихователів ЗДО;
- розвивати музично-слухові уявлення студентів;
- розширити знання студентів із обізнаності питань щодо музично-ритмічної діяльності в роботі з дітьми дошкільного віку.

На основі проведеного вище теоретичного аналізу зазначеної проблеми підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної

діяльності з дітьми старшого дошкільного віку, нами запропоновано проведення формувального експерименту.

Результати первісної діагностики рівня підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку показали, що дана якість недостатньо розвинена. Це свідчить про нерозвинені музично-слухові уявлення студентів, а також невеликої обізнаності щодо музично-ритмічної діяльності. Постає пряме питання щодо проведення формувального експерименту, спрямованого на підготовку майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку.

Для цього нами були розроблені наступні завдання, а саме:

1. Ознайомитися із програмами з «Теорія та методика музичного виховання», «Ритміка та хореографія», «Свята і розваги у ЗДО», «Дитячий фольклор та театральна-ігрова діяльність у ЗДО».
2. Освоїти ритмічні формули та скласти низьку музичних занять щодо музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку.
3. Скласти тести до тем, що стосуються музично-ритмічної діяльності.
4. Проаналізувати музично-ритмічні композиції для осмислення художнього образу прослуханого твору.
5. Підготувати презентації за темою дослідження.

В процесі роботи над формувальним експериментом нами були обрані мотиваційний, когнітивний, творчий критерії.

З метою діагностування студентів на практичних заняттях і практиці в ЗДО були проведені показові музичні заняття. На кожному з них студенти разом із вихованцями виконували завдання, за допомогою

яких нам вдалося виявити рівні музично-ритмічного слуху. музично-слухових уявлень. Діагностичні виміри за критеріями стали значніше краще, тому що проводилися із використанням різних методик.

Музично-ритмічна та ритмічно-ігрова діяльність майбутніх вихователів на музичних заняттях забезпечує наступність їхнього музичного розвитку.

А. Владимірова констатує: «Дитячі пісні, як правило, синкретично зв'язані з іграми, хороводами. Тут має місце синтез слова, руху й музики, які сприяють трудовому, розумовому, моральному і фізичному вихованню підростаючої покоління. Це своєрідні ігри-змагання з танцювальними рухами, імпровізацією, драматизацією. У них найбільше яскраво відбиті національні риси і комплексність вираження національного характеру: слово, музика, дія» [9].

Рівні музично-ритмічних уявлень, розвиненість ритмічного слуху були нами розроблені для проведення наступної діагностики.

Високий рівень визначався:

- наявністю інтересу до музично-ритмічної діяльності;
- потребою підбору теоретичного і практичного матеріалу;
- умінням правильно визначати, види, форми проведення музичних занять;

Достатній рівень визначався недостатнім володінням вище перерахованих рівнів, а також:

- розвиненими музично-ритмічними уявленнями;
- умінням розрізняти основні засоби музичної та хореографічної виразності.

Середній рівень:

- уміння розрізняти жанри музичних творів не дуже розвинено;
- уміння виражати ритмічні, музичні й вокальні імпровізації у відповідних музично-рухових імпровізаціях гальмує.

Низький рівень:

- відсутність інтересу студентів до сприймання музичних творів;
- невміння висловлюватися і ритмічно рухатися під музичні твори;
- невмінням передавати характер в музично-ритмічній імпровізації;
- невміння визначати різножанрові музичні твори;
- недостатньо розвинене слухове сприймання почуття ритму.

На кафедрі педагогіки дошкільної та початкової освіти нами були опрацьовані авторські програми А.Владимирової з навчальних дисциплін «Теорія і методика музичного виховання», «Дитячий фольклор та театрально-ігрова діяльність у ЗДО», «Ритміка та хореографія», «Свята і розваги у ЗДО» для студентів спеціальності 012.Дошкільна освіта денної форми навчання.

Всі програми спрямовані для підготовки майбутніх вихователів і на забезпечення умов всебічного розвитку дитини дошкільного віку.

Мета названих дисциплін – забезпечення цілісного художньо-естетичного розвитку особистості, а також формування у майбутніх вихователів та музичних керівників цілісної системи естетичних знань щодо поняття форм організації музичної діяльності, види якої складають основний зміст.

Наведемо приклади розроблених нами завдань, що стануть у нагоді майбутнім вихователям закладів дошкільної освіти.

Відповідно до мети нашого дослідження нами були розроблені музичні заняття, зміст яких спрямовано на музично-ритмічну діяльність, розвиток ритмічного слуху студентів.

Як зазначає Т. Поніманська: «На сучасному етапі утвердився погляд на заняття як форму впливу вихователя на дітей, виконання передбачених програмою завдань, тобто як на особливу форму організації навчання;...форму педагогічного впливу, яка поєднує розвивальний і виховний ефекти навчання, формує у дітей уміння активно засвоювати знання і творчо використовувати їх за безпосередньої участі педагога, що сприяє набуттю досвіду спільної діяльності з дорослими й однолітками [43, с. 390 – 391].

Головним, що до нашого дослідження, є підготовка студентів до реальної участі в конкретній спільній виконавчій педагогічній діяльності вихователя і музичного керівника.

Завдання цілісно розглядають і теорію, і практику художньо-образної мови музичного, дитячого фольклорного й театрального видів мистецтв, ритміки та хореографії. Це відображено у методичних посібниках А.Владимирової «Практикум з курсу «Основи музичного виховання з методикою викладання» (Для студентів спеціальності 6.010100 «Початкове навчання» денної, заочної та екстернатної форм навчання. Херсон: Видавництво ХДУ, 2006. 132 с.), «Перлинки-звідусільки». Естетичне виховання дітей засобами національного пісенного фольклору. (Навчально-методичний посібник. Херсон: Грінь Д.С. 2013.136 с.), а також тестових збірниках науковців педагогічного факультету «Програма та тестові завдання з дисципліни «Теорія і методика музичного виховання» Книга тестових завдань: Навчальний посібник. Херсон: Айлант, 2008. С. 34 – 38. (Владимирова А.Л., Гриценко І.В., Москова Т.М. та ін. (всього 11 осіб), «Програма та тестові завдання з дисципліни «Музичне виховання і основи хореографії з

методикою викладання» Книга тестових завдань. Книга 2: Навчальний посібник. Херсон: Айлант, 2008. С. 113 –119. (Владимирова А.Л., Гриценко І.В., Москова Т. М. та ін. (всього 26 осіб), Методичні рекомендації з підготовки та складання комплексного державного екзамену. Для студентів з базовою спеціальністю «Дошкільне виховання». Херсон: Видавництво ХДУ, 2010. С. 28 – 36. (Борисенко Н.М., Владимирова А.Л., Полєвікова О.Б. (всього 7 осіб), «Тестові завдання з дисципліни «Теорія і методика музичного виховання». Методики дошкільної освіти. Книга тестових завдань: навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта» ОКР «Бакалавр» Херсон: Айлант, 2012. С. 141 – 155. (Анісімова О. Е., Борисенко Н. М., Віттенберг К. Ю. та ін. (всього 11 осіб), «Комплексний кваліфікаційний державний екзамен за ОКР «бакалавр». Методичні рекомендації для студентів 4 курсу галузі знань 0101. педагогічна освіта, напряму підготовки 6.010101«Дошкільна освіта». «Издательство «ІТ». 2013 р. С. 28 – 36. (Борисенко Н.М., Владимирова А.Л., Полєвікова О.Б. (всього 8 осіб).

Опрацьована нами інформація розкриває теоретичні та методичні аспекти опанування вмінь і навичок майбутніх педагогів у практичній діяльності, розвиває загальні та спеціальні здібності в системі поліхудожньої освіти в Україні. Через предметно-інтегративну освіту, яка поєднує навчання, виховання і розвиток на основі інтерактивних педагогічних технологій у майбутніх вихователів виховується здатність аргументувати та оцінювати свої думки, розуміти зв'язки музичного мистецтва із природним і предметним середовищем, життєдіяльністю людини, засобами масової інформації, сучасною технікою.

Вивчаючи документацію, ми ретельно опрацювали питання практичних занять і звернули увагу на керівництво роботою майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого

дошкільного віку. Студентам важливо знати структуру, зміст, завдання музичного заняття, вміти скласти перспективний план щодо навчання на заняттях музично-ритмічних рухів.

Необхідно пам'ятати, що розвиток музичних здібностей дітей ЗДО відбувається в результаті ґрунтовно продуманої та правильно визначеної педагогічної діяльності. Для цього студентам обов'язково треба звертатися до методичної літератури, щоб можна було провести діагностичне обстеження музичного виховання вихованців, спостерігати за розвитком музичних здібностей дітей. Студенти повинні визначати показники ладового відчуття, музично-слухові уявлення, почуття ритму (О. Радинова, А Катинене).

Питання організації музично-творчої діяльності дітей дошкільного віку для роботи майбутніх вихователів є важливим.

Студентам була запропонована практична міні-конференція у вигляді діалогу «Теорія – Практика».

Розглядалися наступні питання:

- 1) Роль музично-ритмічних рухів як виду музичної діяльності для розвитку дошкільника.
- 2) Особливості видів музично-ритмічної діяльності.
- 3) Методика навчання музично-ритмічним рухам.
- 4) Пошукова самостійна діяльність майбутнього вихователя у процесі музично-ритмічної діяльності.

Питання для обговорення звучали таким чином:

1. Визначте значення музично-ритмічних рухів для загального розвитку дошкільника. Проведіть ритмічну гру.

2. Дайте характеристику ритміці як виду виконавської музичної діяльності дітей. Покажіть послідовність розучування танців.

сюжетних та несюжетних ігор.

3. Надайте вікову характеристику музично-ритмічного розвитку старших дошкільників. Покажіть послідовність розучування сюжетних ігор.

4. Дайте характеристику основних груп музично-ритмічних навичок і навичок виражального руху. Покажіть послідовність розучування хороводів.

Перед проведенням такої конференції студенти повинні отримати інформацію - пам'ятку, про те, що дитяча музична творчість – це органічний елемент різних видів музичної діяльності (спів, слухання музики, музично-ритмічні ігри, на дитячих музичних і шумових інструментах).

Музично-ритмічна діяльність сприяє розвитку в дітей позитивних емоцій, мислення, уваги, спостережливості, активності.

Процес керівництва дитячою музично-ритмічною діяльністю складний і суперечливий. Вихователь має надавати дітям певну свободу, одночасно залучаючи їх до набування знань, умінь і навичок.

Цікавою знахідкою для вихователя-практика є дискусія.

Наступне завдання, запропоноване й розроблено нами – це тести на відповідність.

Завдання 1.

Установити відповідність. Кому з композиторів належать дані твори:

1. М. Лисенко	А. «Котик, Півник і Лисичка»
2. С. Прокоф'єв	Б. «Коза-Дереза»
3. П. Чайковський	В. «Петя і вовк»
4. К. Стеценко	Г. «Лускунчик»

Завдання 2.

Установити відповідність. Хто виконує ці музичні твори:

1. Хор	А. Беркович, концерт № 2, 3 ч.
2. Троїсті музики	Д. Кабалевський «Три подружки»
3. Симфонічний оркестр
козаченьки»	М. Чурай «Засвіт встали
4. Соліст	Корсарські мелодії «Коломийки»

Завдання 3.

Установити відповідність. До якого різновиду музичного мистецтва відносяться ці твори:

1. Естрадний	А. «Ой ходить сон»
2. Народний	Б. «Ой, хто, хто Миколая любить»
3. Джаз	В. Івасюк «Червона рута»
4. Культовий	Г. Д. Гершвін «Колискова»

Завдання 4.

Установити відповідність. До якої країни відноситься творчість композиторів:

1. М. Лисенко	А. Росія
2. Е. Гріг.	Б. Німеччина
3. М. Римський-Корсаков	В. Україна
4. Л. Бетховен	Г. Норвегія

Завдання 5.

Установити відповідність. Якому з елементів музичної мови відповідають виділені характеристики:

1. Лад	А. Тиха, гучна
2. Регістр	Б. Плавна, стрибкоподібна
3. Динаміка	В. Високий, середній, нижній
4. Мелодія	Г. Мажорний, мінорний

1. - Г; 2 - В; 3 - А; 4 - .Б.

1. - Б; 2 - В; 3 - Г; 4 - А.

1. - В; 2 - Г; 3 - А; 4 - .Б.

1. - В; 2 - Г; 3 - А; 4 - .Б.

1. - В; 2 - А; 3 - Г; 4 - .Б.

Розвитку умінь самостійного здобуття інформації допоможе «Вікторина-блиск», яку ми пропонуємо студентам.

1 частина – конкурс

1. Яке значення мають музичні іграшки в житті дитини?
2. Які види дитячих інструментів вам відомі?
3. В якому віці рекомендують навчати грі на музичних інструментах?
5. Хто такий Карл Орф?

Наша «Вікторина- блиск» має практичне продовження:

2 частина – змагання

Завдання 1. Виконайте на металофоні (ксилофоні) мелодію знайомої вам дитячої пісні.

2. Доповніть словник музичних термінів такими поняттями:

- «Народні музичні інструменти».

- «Інструменти симфонічного оркестру».

- «Дитячі музичні іграшки»...

3. Виконайте поспівки, потішки, пісні (за вибором) на інструментах, що мають звукоряд.

4. Продемонструйте способи звуковидобування і прийоми гри на запропонованих шумових і музичних інструментах.

Працюючи над такими завданнями, щодо підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку, студенти глибше пізнають культуру та особливості образно-художнього мислення свого народу, оволодівають навичками ритмічної імпровізації тощо.

Отже, дані, отримані в ході педагогічного експерименту, дозволяють зробити наступні висновки:

Проведена дослідно-експериментальна робота підтвердила гіпотезу ефективності підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку. Вона значно зростає, якщо освітній процес будуватиметься систематично і послідовно як в теоретичній спрямованості, так і в організації методико-практичної діяльності студентів.

2.4. Аналіз результаті експериментального дослідження

На прикінцевому етапі нашого дослідження ми зробили порівняльний аналіз експериментальних даних констатувального та контрольного зрізів підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку.

На етапі контрольного зрізу студентам експериментальної та контрольної груп нами було запропоновано виконати однакові завдання до тих, що виконувалися на констатувальному етапі.

На підставі отриманих даних з'ясовувались фактичні зміни у процесі підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку експериментальної (ЕГ) та контрольної (КГ). Порівняльні кількісні дані подано в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Рівні готовності підготовки майбутніх вихователів
до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку
(контрольний зріз)

Рівні готовності	Сума балів	Експериментальна група		Контрольна група	
		Констатув. етап	Прикінц. етап	Констатув. етап	Прикінц. етап
Високий	80-60	–	2	–	1
Достатній	70-50	1	2	2	3
Середній	40-30	3	1	2	1
Низький	29 і нижче	1	–	1	–

Аналізуючи таблицю, ми спостерігаємо, що у студентів експериментальної групи відчутні позитивні зміни. Якщо на констатувальному етапі дослідження не було виявлено жодного студента з високим рівнем готовності, то на прикінцевому етапі високого рівня досягли 2% студентів. Значно змінилася кількість студентів експериментальної групи, які досягли достатнього рівня готовності: на констатувальному етапі – 1%, на прикінцевому – 2%. На середньому рівні готовності студентів експериментальної групи було 3%, на прикінцевому – 1%. На низькому рівні в експериментальній групі студентів не залишилося.

Щодо характеристики готовності підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку контрольної групи, то на прикінцевому етапі високого рівня готовності

виявилось 1% ; достатнього рівня готовності досягли 3% студентів контрольної групи (на констатувальному етапі було 2%). Середнього рівня готовності досягли 1% студентів контрольної групи, на низькому рівні не залишилося студентів контрольної групи (було 1%).

Отже, порівняльний аналіз кількісних даних готовності підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку на констатувальному і прикінцевому етапах підтвердили правомірність висунутої гіпотези дослідження.

Це засвідчує, що розроблені й впроваджені нами педагогічні умови є ефективними і мають позитивний вплив на процес підвищення фахової майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

ВИСНОВКИ

Науковий аналіз досліджуваної проблеми підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку та результати проведеної експериментальної роботи дають підстави зробити наступні **висновки**:

1. На основі аналізу загально-дидактичної, психолого-педагогічної та мистецтвознавчої літератури обґрунтовано структуру та змістові ознаки підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку.
2. Програма нашої магістерської роботи передбачала пошук невикористаних резервів для підвищення ефективності творчої самореалізації майбутнього вихователя. Нами визначено критерії та виявлено рівні сформованості підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку.
3. З'ясовані педагогічні умови та методика підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності в закладах дошкільної

освіти. Серед виділених нами педагогічних умов заслуговують на увагу:

- питання підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності, що стосується *програмно-змістового* наповнення освітнього процесу;
- спрямування майбутніх вихователів на *пріоритетні музично-дидактичні та практичні завдання* щодо музично-ритмічної діяльності в освітньому процесі;
- залучення студентів до вказаного процесу певних *видів* музично-ритмічної діяльності, що передбачить естетико-виховний вплив на естетичну свідомість та діяльність дітей старшого дошкільного віку;
- застосування *новітніх засобів, форм і методів*, що дозволять успішно вирішувати вказану проблему нашого дослідження;
- важливо віднести умову, яка пов'язана із *інформаційним забезпеченням* процесу музично-ритмічної та самостійної діяльності майбутніх вихователів, що сформує у студентів естетичне ставлення до різних видів мистецтв.

4. Шляхом дослідно-експериментальної роботи апробовано та перевірено ефективність запропонованих педагогічних умов. Проведена дослідно-експериментальна робота підтвердила гіпотезу ефективності підготовки майбутніх вихователів до музично-ритмічної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку, якщо освітній процес будуватиметься систематично і послідовно як в теоретичній спрямованості, так і в організації методико-практичної діяльності студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амлінська Р. Музичні інструменти-іграшки. Київ, Музична Україна. 1986. 24 с.
2. Атнахова Л. Новые подходы, квалификация, мастерство. *Дошкольное воспитание*. № 5. С. 18–27.
3. Бойченко С. Виховання гармонійної особистості крізь призму музично-педагогічних систем ХХ ст. *Музичний керівник*. 2012. № 4. С. 4–10.
4. Бурова А. Організація ігрової діяльності в дошкільному навчальному закладі. *Дошкільне виховання*. 2007. № 10. С 8-9.
5. Верховинець В. Весняночка. Ігри з піснями для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку Київ: Музична Україна, 1989. 343 с.
6. Верховинець В. М. теорія українського народного танцю. Київ : Муз. Україна, 1990. 150 с.
7. Ветлугина Н. А. Методика музыкального воспитания в детском саду Москва : Просвещение, 1981. 240 с.

8. Вільчковський Е. С. Інтеграція рухів і музики у фізичному розвитку дітей старшого дошкільного віку. Тернопіль: Мандрівець. 2011. 128 с.
9. Владимирова А. Впровадження елементів системи музичного виховання Василя Верховинця в навчально-виховний процес початкової школи. Збірник наукових праць. «Педагогічні науки». Випуск LXXIV. Т.2. – Херсон: ХДУ, 2016. С. 21 – 26.
10. Владимирова «Перлинки-звідусільки». Естетичне виховання дітей засобами національного пісенного фольклору. Херсон: Грінь Д.С. 2013. 136 с.
11. Владимирова «Практикум з курсу «Основи музичного виховання з методикою викладання» (Для студентів спеціальності 6. 010100 «Початкове навчання» денної, заочної та екстернатної форм навчання. Херсон: Видавництво ХДУ, 2006. 132 с.
12. Вусик Т. Музична лабораторія, або Давайте шуміти! *Музичний керівник*. 2013. № 5. С. 16–19.
13. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта», вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2015. 196 с.
14. Гогоберидзе А.Г. Теория и методика музыкального воспитания детей дошкольного возраста. Москва : Академия, 2005. 418 с.
15. Гончаренко С. Український педагогічний словник Київ : Либідь, 1997. 376 с.
16. Горобець Т.В. Методичні засади організації практики з музики студентів педагогічного коледжу: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання» Київ. 2012. 310 с.
17. Державний Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://osvita.kr-admin.gov.ua> – Назва з екрана.

- 18.Диагностика музыкальных творческих способностей детей [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.domisolka.nm/ru/Diagnostika/Tvorchestvo.html>
- 19.Дитина. Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огневюк та ін. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 2016. 304 с.
- 20.Евритмія – Вікіпедія <https://uk.wikipedia.org> › wiki
- 21.Жак-Далькроз Э. Ритм. М., 2008.
- 22.Закон України «Про дошкільну освіту». Закон України «Про охорону дитинства. Київ. «Дошкільне виховання». 2001. 55 с.
- 23.Зими́на А.Н. Основы музыкального воспитания и развития детей младшего возраста:Москва. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. 304 с.
- 24.Інструктивно-методичні рекомендації МОН України за № 1/9-454 від 02.09.2016 «Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.kr-admin.gov.ua> – Назва з екрана.
- 25.Картушина М.Ю. Народні свята. М. : ТЦ Сфера. 2006. 319 с.
- 26.Козлов Н. И. Формирование профессиональной компетентности воспитателя и музыкального руководителя доу в условиях вуза // <http://cyberleninka.ru/article/n/formirovanieprofessionalnoy-kompetentnosti-vospitatelya-imuzykalnogo-rukovoditelya-dou-v-usloviyah-vuza>
- 27.Комплексний кваліфікаційний державний екзамен за ОКР «бакалавр». Методичні рекомендації для студентів 4 курсу галузі знань 0101. педагогічна освіта, напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта». «Издательство «ІТ». 2013 р. С. 28 – 36.
- 28.Кононко О.Л. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні. Київ.: «Дошкільне виховання». 2003. 243 с.

29. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років (Проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.tnpu.edu.ua – Назва з екрана.
30. Крутій К. Термінологічне поле музичного заняття в дошкільному навчальному закладі *Музичний керівник* 2015. №11. С. 4–8.
31. Левчук Я. Українські народні дитячі музичні інструменти : гра музикою чи музикування грою *Музичний керівник*. 2013. №1. С. 4–7.
32. Лист МОН України «Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах», № 1/9-454 від 02.09.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.kr-admin.gov.ua> – Назва з екрана.
33. Лист МОН від 20.08.2018 № 1/9-501 “Про Перелік навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання у закладах дошкільної освіти” у 2018-2019 навчальному році заклад працює за Базовим компонентом дошкільної освіти , науковий керівник Богуш А.М.
34. Методичні рекомендації з підготовки та складання комплексного державного екзамену. Для студентів з базовою спеціальністю «Дошкільне виховання». Херсон: Видавництво ХДУ, 2010. С. 28 – 36.
35. Музика: Для дітей середнього шкільного віку / Авт.-упорядники М.О.Володарська, Є.С.Каневський; ..Худож.-ілюстратор Г.В.Беззубова; Худож.-оформлювач Л.Д. Киркач-Осипова. Харків: Фоліо, 2008. 319 с. (Дитяча енциклопедія).
36. Музичне виховання у дошкільному навчальному закладі: збірник методичних матеріалів Тернопіль : Мандрівець, 2007. 104 с.
37. Музыкальный слух – Википедия [\[Електронний ресурс\]](https://ru.wikipedia.org/wiki/Музичний_слух). – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Музичний_слух

38. Науменко Т. І. Музичне виховання найменших : інтегровані заняття Київ. : Шкільний світ, 2007. 128 с.
39. Нечай С. П. Музика розвиває, виховує, оздоровлює Київ : Світич, 2012. – 144 с. – 186 с.
40. Нечволод Л. Сучасний словник іншомовних слів Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2007. 768 с.
41. Остроменський В.Д. Сприйняття музики як педагогічна проблема [Текст] Київ: Муз. Україна, 1975. 286 с.
42. Падалка Г.М. Мистецтво і особистість. *Дитячий садок. Мистецтво.* 2007 № 2 С.3 – 5.
43. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ. Академ-видав. 2004. 456 с.
44. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2 ч. / Аксьонова О. П., Аніщук А. М, Артемова Л. В. та ін. / наук. кер. О. Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014.
45. Програма та тестові завдання з дисципліни «Музичне виховання і основи хореографії з методикою викладання» Книга тестових завдань. Книга 2: Навчальний посібник. Херсон: Айлант, 2008. С. 113 –119.
46. Програма та тестові завдання з дисципліни «Теорія і методика музичного виховання» Книга тестових завдань: Навчальний посібник. Херсон: Айлант, 2008. С. 34 – 38.
47. Романюк І. А. Музичне виховання. Організація роботи у дошкільному закладі : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 280 с.
48. Смаглій Г. А. Основи теорії музики Харків. : Факт, 2005. 384 с.
49. Сухар В.Л. Скільки свят у дошкільнят? Сценарії. Харків.: Вид-во «Ранок», 2013. 192 с.

- 50.Теплов Б.М. Избранные труды: В 2 т.[Текст] М. :Педагогіка, 1985. Т. 1.
- 51.Теплова О. Ю. Шляхи формування готовності майбутніх вчителів ...<https://dspace.vspu.edu.ua/handle/teplova3>
52. Теряєва Л. Дитячий оркестр у дошкільному закладі *Музичний керівник*. 2011. №3. С. 4–7.
- 53.Тестові завдання з дисципліни «Теорія і методика музичного виховання». Методики дошкільної освіти. Книга тестових завдань: навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта» ОКР «Бакалавр» Херсон: Айлант, 2012. С. 141 – 155.
- 54.Тимощук С. В. Музично-дидактичні ігри в ДНЗ (за системою К. Орфа) *Обдарована дитина*: Київ: СОЦИС. 2013. №10. С. 30–37.
- 55.Удовіченко В. В. Хореографія в дошкільному навчальному закладі. Парціальна програма / В. В. Удовіченко, Т. А. Сиротенко, Н. Ф. Кугуєнко. Харків: Вид-во «Ранок», 2014. 80 с.
- 56.Шевченко С.М., В.М.Ткаченко. У садочку день святковий. Харків.: Веста: Видавництво «Ранок». 2007. 64 с.
- 57.Шевчук А.С. Дитяча хореографія: програма та навч.-метод забезпечення хореогр. діяльності дітей від 3 до 7 років : навч.-метод. посібн. : 2-ге видання, без змін Київ. : Шкільний Світ, 2011. 128 с.
- 58.Шуть М. Скарбничка організатора дитячого свята / М.Шуть // *Музичний керівник*. 2012. №3. С. 21–28.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Кошева Анастасія Павлівна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

- поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
- не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
- відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
- запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
- не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
- не підроблювати документи;
- не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
- не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
- не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
- не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
- не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
- не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
- не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

(дата)

(підпис)

Анастасія КОШЕВА
(ім'я, прізвище)